

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliklerine Sahip Olma Durumları Üzerine Bir İnceleme

Bircan EYÜP

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü
bircaneyp@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine sahip olma durumlarını belirlemektir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesinin Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi bölümlerinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde son sınıfta öğrenim gören ve mezun olabilecek 168 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise ölçeği gönüllü olarak dolduran 61'i kadın (%48), 66'sı erkek (%52) olmak üzere toplam 127 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler SPSS 16.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizi yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve bağımsız gruplar t-testi teknikleri ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kendilerini, kişisel gelişimi sağlama açısından “yeterli”, ulusal ve evrensel değerlere önem verme açısından “oldukça yeterli”, meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama açısından ise “yeterli” buldukları belirlenmiştir. Cinsiyet açısından ise kişisel gelişimi sağlama ve meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine olumlu sonuç çıkarken, ulusal ve evrensel değerlere önem verme açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretmeni adayı, Öğretmenlik mesleği, Yeterlik.

An Overview on The Conditions of Pre-Service Turkish Language Teachers' Holding The General Competences of Teaching

ABSTRACT

The study aims to assess the pre-service Turkish language teachers' general competences in teaching. Survey method was used in the study. The universe of the study consists of 168 senior pre-service teachers studying in the department of Turkish Language Teaching (TLT) at Karadeniz Technical University, Dumlupınar University, and Erzincan University in 2010-2011 spring terms. The sample of the study is composed of 127 voluntary participants whose 61 are female (48%), 66 male (52%). The data collected were analyzed through SPSS 16.0 program. The frequency, arithmetic mean, standard deviation of the data was measured by using t-test scale. The results of the study showed that pre-service teachers regarded themselves as competent in terms of encouraging self-development; "fairly competent" in terms of considering national and universal values; "competent" with regard to the follow-up and contribution to the Professional developments. The results were favorable for male pre-service teachers in terms of the follow-up and contribution to the professional developments while there was not found significant difference between male and female pre-service teachers in terms of considering national and universal values.

Key Words: Turkish teacher candidate, The teaching profession, Proficiency.

GİRİŞ

Günümüzde bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal vb. birçok alanda yaşanan hızlı gelişmeler eğitim alanında da çeşitli değişimlere neden olmuştur. Bu değişimler öncelikle çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni programların oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2004 yılında yeni programlar hazırlanmaya başlanmış ve 2005 yılında ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Yapılandırmacılık anlayışına dayanan yeni programlarla birlikte öğrenme-öğretme sürecinde geleneksel anlayış terk edilerek onun yerine daha çağdaş öğrenme-öğretme ortamları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu süreç içerisinde programlardan beklenen başarının gerçekleşmesinde en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmüştür. Çünkü eğitim öğretim sürecinin en etkili ve en önemli unsuru öğretmendir (Çetin, 2006; Eş, 2010).

İlköğretim ve ortaöğretim ders programlarında yapılan yenilikler bir süre sonra eğitim fakültelerinde de değişimin gerekliliğini hissettirmiştir.

2006-2007 eğitim-öğretim yılında eğitim fakültelerinde yeni bir öğretmen yetiştirme programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu yeni öğretmen yetiştirme programı ile çağımızın beklentilerine cevap verebilecek daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Kızılçağoğlu, 2006; Küçükahmet, 2007).

Eğitim fakültelerinde yetiştirilen öğretmen adaylarının istenilen niteliklere sahip olması eğitim sistemimizin kalitesini arttırması açısından önemlidir. Kavcar'a (2002) göre nitelikli öğretmen eğitim sisteminin en önemli unsurudur. Çünkü öğretmen ne kadar nitelikli olursa eğitim de o kadar iyi ve nitelikli olur. Bu nedenle çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli bir öğretmenin öncelikle sağlam bir alan bilgisine ve disiplinine sahip olması gerekir. Bununla birlikte öğrencilerinin davranışlarında istenen değişimleri gerçekleştirecek kişiler olarak pedagojik bilgi ve becerilerle donatılmış olmaları da beklenmektedir (Temizkan, 2008: 464). Ayrıca meslekî bakımdan öğretim etkinliklerini planlama, öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, sınıfı yönetme, zamanı verimli kullanma, öğrenmeleri değerlendirme, rehberlik yapma gibi özelliklere sahip olması gerekir (Demirel, 2005: 176). Kişisel nitelikler bakımından ise özgüven sahibi (Aydın, 2000), iletişim becerileri iyi (Açıkgöz, 2000; Çetinkaya, 2011), pozitif, hoşgörülü (Walker, 2008), adil (Hamacheck, 1975), dürüst (Clark, 2005, Walker, 2008) planlı, titiz, yaratıcı ve araştırmacı (Açıkgöz, 2000), kendini yeterli hissedemeyen, problem çözen, araştırmayı öğreten (Smith, Lusterman, 1979), eğitim alanında kendini sürekli geliştiren, bilgi kaynaklarından yararlanan (Küçükoğlu, Kaya, 2007), çocukları seven (Gelbal, Duyan, 2010), işbirlikçi (Demirel, 2005), girişimci (Arslan, Özpınar, 2008) gibi özelliklerinin bulunması gerekir. Bu özelliklere sahip olan bir öğretmen öğrenme öğretme ortamında kalitenin ve başarının artmasını sağlayacaktır.

Bir ülkenin kalkınmasında ve belli bir medeniyet seviyesine ulaşmasında eğitim önemli bir paya sahiptir. Bu nedenle eğitimin asli unsurlarından olan öğretmenler için Millî Eğitim Bakanlığı da kendi bünyesinde çeşitli çalışmalar yaparak daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi için çaba sarf etmektedir. 2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Dairesi Başkanlığı tarafından öğretmenlik mesleğinin genel ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonucunda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri; kişisel ve meslekî değerler-meslekî gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul-aile ve toplum ilişkileri ile program ve içerik bilgisi olmak üzere altı ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin otuz bir alt

yeterlik şeklinde belirlenmiş ve bu yeterlikler 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır (Yeşilyurt, 2011: 74).

Yeterlik kavramı TDK'nın sözlüğünde, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998). Öğretmenlik için kullanılan yeterlilik kavramını ise Şişman (2009: 68) öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütünü olarak ifade etmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin onlardan istenilen öğretmenlik yeterliklerine sahip olmaları eğitim açısından önemli bir ihtiyaçtır.

Bilgi çağını yaşayan dünyamızda, eğitimin temel amacı, düşünen, anlayan, yorumlayan, bilgi üreten, sorun çözen ve bilimsel düşünen bireyler yetiştirmektir. Yine bilginin hızla yenilenerek üretildiği çağımızda, birey ve toplumun geleceği; bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi, bilgi üretimi ve beceriye dayalı bir Türkçe eğitimini gerekli kılmaktadır (Özbay, 2006: 5-7). Bu nedenle Türkçe öğretmenleri öğretmenlik yeterliklerine ne kadar fazla sahip olursa ülkemizde eğitimin niteliği de o ölçüde artacaktır.

Bu çalışmada da öğretmenliğe hazırlanan Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma durumları belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada, var olan bir durum belirlenmeye çalışıldığı için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 2009: 77).

Evren Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise 2010-2011 akademik yılında son sınıfta öğrenim gören toplam 127 Türkçe öğretmeni adayını oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 61'i kız (% 48), 66'sı erkek (% 52) öğretmeni adaydır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, Yeşilyurt (2011) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” isimli ölçek kullanılmıştır. Yeşilyurt bu ölçeği Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlikleri” adlı kaynaktan hareketle beşli likert türü ölçek şeklinde hazırlamıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla 30 sorudan oluşan bir ölçek hazırlamıştır. Ölçekte yer alan maddeler “her zaman=5”, “sık sık=4”, “ara sıra=3”, “nadiren=2” ve “hiçbir zaman=1” şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin güvenirlilik kat sayısı 0,891’dir. Bu çalışmada ise kat sayısı 0,78’dir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerini toplamak için “Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlikleri” ölçeği 2010-2011 akademik bahar yarıyılında Türkçe eğitimi son sınıfta öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel işlemleri için SPSS 16.00 programı kullanılmıştır. Bulgular, betimsel istatistik ve bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının görüşlerinin aritmetik ortalaması 1,00-1,80 arasındaysa “çok yetersiz”, 1,81-2,60 arasındaysa “yetersiz”, 2,61-3,40 arasındaysa “kısmen yeterli”, 3,41-4,20 arasındaysa “yeterli” ve 4,21-5,00 arasındaysa “oldukça yeterli” olarak değerlendirilmiştir. Uygulanan t testinin anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiş ve bulgular bu doğrultuda yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin alt boyutlarına sahip olma durumları ve cinsiyet değişkeni ile olan ilişkileri hakkındaki bulgulara yer verilmiştir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kişisel Gelişimi Sağlama Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumları

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine yönelik kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanına sahip olma durumları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kişisel Gelişimi Sağlama Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumlarına Ait Sonuçlar

Maddeler	\bar{X}	Ss
Öz güvene sahibim.	4,29	0,75
Zorluklarla mücadele ederim.	4,32	0,67
Davranışlarımda tutarlı ve dürüstüm.	4,37	0,71
Kültür ve sanat etkinliklerine katılırım.	3,66	0,98
Bilimsel araştırma yapmaya istekliyim.	3,47	1,08
Yeni fikirlere ve değişime uyum sağlarım.	4,07	0,79
Stresle başa çıkma yollarını bilir ve kullanırım.	3,68	0,91
Kişisel bakım ve sağlığıma özen gösteririm.	4,22	0,81
Bireysel güç ve yetkinliğimin farkındayım.	4,26	0,82
Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izlerim.	3,64	1,08
Zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilir ve kullanırım.	3,73	0,88
Üst düzey düşünme becerilerine sahibim ve bunları kullanırım.	4,00	0,84
Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılabilir biçimde kullanırım.	4,33	0,77
Teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanırım.	3,73	0,95
GENEL ORTALAMA	3,98	0,71

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının, davranışlarında tutarlı ve dürüst olma ($\bar{X}=4,37$), Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılabilir biçimde kullanma ($\bar{X}=4,33$), zorluklarla mücadele etme ($\bar{X}=4,32$), öz güven sahibi olma ($\bar{X}=4,29$), bireysel güç ve yetkinliğinin farkında olma ($\bar{X}=4,26$) ve kişisel bakım ve sağlığına özen gösterme ($\bar{X}=4,22$) ifadelerine “her zaman” yönünde görüş bildirmişlerdir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu konularda kendilerini oldukça yeterli buldukları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının, yeni fikirlere ve değişime uyum sağlama ($\bar{X}=4,07$), üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ve bunları kullanma ($\bar{X}=4,00$), zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilme, kullanma ve teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanma ($\bar{X}=3,73$), stresle başa çıkma yollarını bilme ve kullanma ($\bar{X}=3,68$), kültür ve sanat etkinliklerine katılma ($\bar{X}=3,66$), bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme ($\bar{X}=3,64$) ve bilimsel araştırma yapmaya istekli olma ($\bar{X}=3,48$) ifadeleri için “sık sık” yönünde görüş bildirmişlerdir. Türkçe öğretmeni adayları bu konularda kendilerini oldukça yeterli görmeseler de yeterli buldukları tespit edilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel gelişimi sağlama alanındaki yeterliklere sahip olma durumlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3,98$ 'dir. Öğretmen adaylarının bu alandaki konularla ilgili genel olarak "sık sık" yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel gelişimi sağlama alanı ile ilgili yeterlikler konusunda kendilerini üst düzeyde yeterli görmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bu alanla ilgili belirttikleri görüşlerin standart sapması 0,71'dir. Bu bulgular gösteriyor ki adaylar genel olarak maddelere benzer yönde cevap vermiştir. Bu durumda Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanında kendilerini yeterli gördükleri ve bu konudaki görüşlerinin birbirine yakın olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumları

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanına sahip olma durumları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ulusal Ve Evrensel Değerlere Önem Verme Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumlarına Ait Sonuçlar

Maddeler	\bar{X}	Ss
İnsan haklarına uygun biçimde davranırım.	4,66	3,59
İnsanlarla ilişkilerimde demokratik davranırım.	4,44	0,63
Uluslara, bireylere ve inançlara karşı ayrımcılık yapmam.	4,42	0,79
Çocuk haklarının korunması ve uygulanmasını desteklerim.	4,59	0,65
Toplumda ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini desteklerim.	4,59	0,63
İnsanların bireysel ve kültürel farklılıklarını anlayışla karşılarım.	4,49	0,67
Yaşamımda toplumsal değerleri benimser ve bunlara uygun davranırım.	4,41	0,76
Bilgi ve iletişim teknolojilerini, ilgili yasal ve ahlâkî sorumluluklar çerçevesinde kullanırım.	4,62	4,55
GENEL ORTALAMA	4,52	1,53

Tablo 2'deki verilere bakıldığında Türkçe öğretmeni adayları; insan haklarına uygun biçimde davranma ($\bar{X}=4,66$), bilgi ve iletişim teknolojilerini, ilgili yasal ve ahlâkî sorumluluklar çerçevesinde kullanma ($\bar{X}=4,62$), çocuk haklarının korunması ve uygulanmasını destekleme ($\bar{X}=4,59$), toplumda ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekleme ($\bar{X}=4,59$), insanların bireysel ve kültürel farklılıklarını anlayışla karşılama ($\bar{X}=4,49$), insanlarla ilişkilerinde demokratik davranma ($\bar{X}=4,44$), uluslara, bireylere ve inançlara karşı ayrımcılık yapmama ($\bar{X}=4,42$) ve yaşamında

toplumsal değerleri benimseme ve bunlara uygun davranma (\bar{X} =4,41) ifadelerine “her zaman” yönünde görüş bildirmişlerdir. Türkçe öğretmeni adaylarının, ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanındaki bütün maddeler için kendilerini oldukça yeterli buldukları ortaya çıkmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanına sahip olma durumlarının aritmetik ortalaması 4,52’dir. Öğretmen adaylarının bu alandaki konularla ilgili genel olarak “her zaman” yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının bu konularda kendilerini üst düzeyde yeterli buldukları tespit edilmiştir. Fakat öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili görüşlerinin standart sapması 1,53’tür. Özellikle adayların insan haklarına uygun biçimde davranma (ss=3,59) ve bilgi ve iletişim teknolojilerini, ilgili yasal ve ahlâkî sorumluluk çerçevesinde kullanma (ss=4,55) konularında birbirlerinden çok farklı görüşler bildirmişlerdir. Bu bulgulara bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanında kendilerini oldukça yeterli gördükleri, fakat öğretmen adaylarının cevaplarının tam anlamıyla birbiriyle uyummadığı ortaya çıkmıştır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumları

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanına sahip olma durumları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Durumlarına Ait Sonuçlar

Maddeler	\bar{X}	Ss
Meslekî gereksinimlerimin fakındayım.	4,43	0,77
Meslekî gelişimime yönelik yayınları izlerim.	3,76	1,04
Öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yaparım.	3,80	1,00
Bilgi ve iletişim teknolojilerinden bilgi paylaşmak amacıyla yararlanırım.	3,83	1,01
Meslekî gelişimimi desteklemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanırım.	3,81	1,04
Meslekî gelişim plânı hazırlar ve kendimi bu doğrultuda geliştirmek için çaba harcarım.	3,69	1,00
Gelişim plânımla ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında meslek örgütleriyle iş birliği yaparım.	3,32	1,15
Meslekî bilgi, beceri ve yeterliklerimi geliştirmek amacıyla çeşitli toplantı ve seminlere katılırım.	3,25	1,23
GENEL ORTALAMA	3,73	1,03

Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının sadece meslekî gereksinimlerinin farkında olma ($\bar{X}=4,43$) ifadesi için “Her zaman” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu konuda kendilerini üst düzeyde yeterli buldukları tespit edilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerinden bilgi paylaşmak amacıyla yararlanma ($\bar{X}=3,83$), meslekî gelişimi desteklemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma (3,81), öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yapma ($\bar{X}=3,80$), meslekî gelişimine yönelik yayınları izleme ($\bar{X}=3,76$) ve meslekî gelişim planını hazırlama ve kendini bu doğrultuda geliştirmek için çaba harcama ($\bar{X}=3,69$) ifadeleri için “Sık sık” yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının bu konularda kendilerini üst düzeyde yeterli bulmadıkları fakat yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının, gelişim planıyla ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında meslek örgütleriyle işbirliği yapma ($\bar{X}=3,32$) ve meslekî bilgi, beceri, yeteneklerini geliştirme amacıyla çeşitli toplantı ve seminerlere katılma ($\bar{X}=3,25$) ifadeleri için “Ara sıra” yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının bu konularda eksikliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanına sahip olma durumlarının genel aritmetik ortalaması 3,73’tür. Öğretmen adaylarının kendilerini bu konuda üst düzeyde yeterli bulmadıkları hatta bazı konularda eksiklerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili verdikleri cevapların standart sapması 1,03’tür. Bu bakımdan adayların cevaplarının benzer olmadığı, ifadeler için birbirlerinde farklı görüşler belirttikleri tespit edilmiştir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyeti ile Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Arasındaki İlişki

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerinin alt boyutlarına sahip olma düzeylerinin cinsiyet değişkeni ile ilişkisine yönelik bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlikleriyle Cinsiyet Değişkeni İlişkisinin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet				Sd	t	p
	Kadın (n=61)		Erkek (n=66)				
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss			
Kişisel Gelişimi Sağlama	3,88	0,53	4,08	0,53	125	-2,10	0,03*
Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	4,66	1,12	4,40	0,48	125	1,69	0,09
Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama	3,60	0,79	3,87	3,70	125	-2,04	0,04*

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerinin alt boyutlarından kişisel gelişimi sağlama ve meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama konularında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (p=0,03 ve p=0,04). Kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanında kadın öğretmen adaylarına ($\bar{X}=3,88$) oranla erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4,08$) kendilerini daha yeterli bulduğu ortaya çıkmıştır. Meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanında da kadın öğretmen adaylarına (X=3,60) oranla erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,87$) kendilerini daha yeterli bulduğu tespit edilmiştir. Her iki yeterlik alanında da erkek öğretmen adaylarının kendilerini daha yeterli buldukları belirlenmiştir. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanında ise cinsiyete yönelik anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (p=0,09). Bu alanla ilgili yeterlik bakımından kadın öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması 4,66 olarak belirlenirken erkek öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması 4,40 olarak belirlenmiştir. Bu yeterlik alanında hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarının kendilerini üst düzeyde yeterli bulduğu ortaya çıkmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar şunlardır.

1. Türkçe öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin alt boyutu olan kişisel gelişimi sağlama açısından kendilerini yeterli ($\bar{X}=3,98$) buldukları ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan yapılan çalışma Yeşilyurt'un (2011) elde ettiği sonuçlarla benzer sonuçlar sunmaktadır. Yeşilyurt yaptığı çalışmada Fırat Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Enstitülerinde tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanında kendilerini yeterli bulduklarını tespit etmiştir.

2. Kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik boyutunda Türkçe öğretmeni adaylarının öz güvene sahip olma, zorluklarla mücadele etme, davranışlarında tutarlı ve dürüst olma, yeni fikirlere ve değişime uyum sağlama, kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterme, bireysel güç ve yetkinliğinin farkında olma, üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ve bunları kullanma, Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılır biçimde kullanma becerilerinde kendilerini oldukça yeterli buldukları tespit edilmiştir. Gelecekte öğretmenlik mesleğini icra edecek olan adayların bu becerilere üst düzeyde sahip olmaları verecekleri eğitimin kalitesi açısından önemlidir. Özellikle Türkçe dersinin amaçları arasında yer alan öğrencilere üst düzey düşünme becerileri kazandırmanın birinci derecede sorumlusu olan Türkçe öğretmenlerinin de bu becerilere en iyi şekilde sahip olması gerekir. Bu bakımdan öğretmen adaylarının üst düzey düşünme becerilerine sahip olması öğretmen olduklarında öğrencilere bu becerileri daha rahat kazandırmalarını sağlayacaktır.

3. Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanında Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılır biçimde kullanma ($\bar{X}=4,33$) bakımından kendilerini oldukça yeterli buldukları belirlenmiştir. Ancak Türkçe öğretmenin en önemli sorumluluklarından biri olan Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisine öğretmen adaylarının daha yüksek oranlarda sahip olması beklenirdi.

4. Türkçe öğretmeni adayları kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik boyutunda yer alan kültür ve sanat etkinliklerine katılma, bilimsel araştırma yapmaya istekli olma, yeni fikirler ve değişime uyum sağlama, stresle başa çıkma yollarını bilme ve kullanma, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme, zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilme ve kullanma, teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanma bakımından kendilerini yeterli bulmaktadır. Fakat özellikle kültür ve sanat etkinliklerine katılma, bilimsel araştırma yapma, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme bakımından öğretmen adaylarının oldukça yeterli olması beklenebilir. Çünkü Türkçe dersinde öğrencilere

estetik zevkin kazandırılmasında öğretmenin de bu konuda belirli bir donanıma sahip olması gerekir. Ayrıca öğrencinin araştırmaya sevk edilmesi ve bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerilerinin geliştirilebilmesi için de öğretmenin bu becerileri kazanmış olmasında büyük yarar vardır.

5. Öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerinin alt boyutu olan ulusal ve evrensel değerlere önem verme açısından Türkçe öğretmeni adaylarının kendilerini oldukça yeterli ($\bar{X}=4,52$) buldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Türkçe öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem veren, demokratik bireyler olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

6. Türkçe öğretmeni adayları öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerinin alt boyutu olan meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama bakımından kendilerini yeterli ($X=3,73$) görmektedirler. “Özellikle öğretmen adaylarının çoğu meslekî gereksinimlerimin farkındayım” ($\bar{X}=4,43$) ifadesine katılmıştır. Öğretmen adaylarının meslekî konularda ne tür eksiklerinin ve neye ihtiyaçları olduğunu bilmeleri önemli bir tespittir. Çünkü öğretmen adaylarının meslekî gereksinimlerinin farkında olması bu konuya verdikleri değeri göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının meslekî gereksinimlerini bilmesi bu konudaki eksiklerini tamamlamalarını da sağlayacaktır. Fakat Baykara'nın (2011) yaptığı çalışmada ise öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik yeterlik algıları ile meslekî gelişim bakımından kendilerini oldukça yeterli buldukları ortaya çıkmıştır.

7. Meslekî gelişimleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik boyutunda öğretmen adaylarının yeterli olmakla birlikte bazı eksikliklerinin olduğu da ortaya çıkmaktadır. Özellikle gelişim planıyla ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında meslek örgütleriyle işbirliği yapma ve meslekî bilgi, beceri, yeteneklerini geliştirmek amacıyla çeşitli toplantılara ve seminerlere katılma oranlarının düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle öğretmen adaylarının bu tür etkinliklere katılması sağlanmalıdır.

8. Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyetleri açısından bakıldığında ise erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin alt boyutlarından olan kişisel gelişimi sağlama ve meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama açısından kendilerini kadın öğrencilere oranla daha yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme bakımından ise kadın ve erkek öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çetinkaya (2007) ise Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlik algılarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada kadın ve erkek öğretmen adaylarının yeterlik algıları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır.

Bu sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının sadece alan bilgisi üzerinde durulmamalı, diğer konularda da kendilerini geliştirmeleri için özen gösterilmelidir.

2. Öğretmen adaylarına çeşitli ortamlarda mesleklerine yönelik deneyim kazandırıcı uygulamalara ağırlık verilmelidir. Bu ortamlarda adaylara kendi yetersizliklerinin kaynağını bulabilme imkânı verilmelidir.

3. Öğretmen adayları kişisel gelişimlerini sağlayacak çeşitli etkinliklere, kurslara ve sosyal ortamlara yönlendirilmelidir.

4. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince meslekî gelişimlerini sağlayacak etkinliklere aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. Hatta eğitim fakültelerinde bu tür projelere yer verilip öğretmen adaylarının gelişimi birebir takip edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü. 2000. *Etkili Öğrenme Ve Öğretme*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. 2008. Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 38-63.
- Aydın, A. 2000. *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Baykara, K. 2011. Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 80-92.
- Clark, R. 2005. *Öğretmenin 55 Altın Kuralı*. (Çev. Esra Davutoğlu) Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Çetin, Ş. 2006. Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Çetinkaya, R. 2007. Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Çetinkaya, Z. 2011. Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 567-576.
- Demirel, Ö. 2005. *Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Eş, Ü. 2010. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Gelbal, S. ve Duyan, V. 2010. İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevmeye durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 127-137.
- Hamacheck, D.E. 1975. *Behavior dynamics in teaching, learning and growth*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Karasar, N. 2009. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavcar, C. 2002. Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 1-14.
- Kızılcıoğlu, A. 2006. Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırma sürecine ilişkin eleştiriler ve öneriler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), 132-140.
- Küçükahmet, L. 2007. 2006-2007 Öğretim yılında uygulanmaya başlayan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 203-218.
- Küçüköğlü, A. ve Kaya, H. İ. 2007. Öğretim hizmetinin niteliğini artırmada öğretmen yeterlikleri. Asuman Seda Saracaloğlu, Hüseyin Hüsnü Bahar (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (209-276), İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Özbay, M. 2006. *Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Smith, J.M. and Lusteran, D.D. 1979. The teacher as learning facilitator: psychology and the educational process. Bolment: Wardsworth Publishing Company.
- Şişman, M. 2009. Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 63-82.
- Taştan, M. ve Çuhadaroğlu, E.O. 2006. Türkiye’de eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme ilişkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 5 (10), 209-224.

- Temizkan, M. 2008. Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.
- TDK, 1998. Türkçe Sözlük 2. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yeşilyurt, E. 2011. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (1), 71-100.
- Walker, R.J. 2008. Twelve characteristics of an effective teacher. *Educational Horizons*, Fall, 61-68.

Başvuru: 13.01.2012

Yayına Kabul: 13.03.2012

